

Herijking beleid en uitvoering Social Return on Investment

Aanleiding

Social Return On Investment (SROI) is als thema opgenomen in het Beleidskader Programma Rijnstreek werkt dat op 28 februari 2013 door de Raad is vastgesteld. Sindsdien heeft het beleid rondom SROI zijn vertaling gekregen in het Coalitieakkoord en het Economisch Actieprogramma 2016–2019 en de daaruit voortvloeiende samenwerking van publiek en private partijen in de Economic Development Board Alphen (EDBA).

De Rekenkamercommissie heeft begin 2017 een onderzoek uitgevoerd naar SROI binnen de gemeente en het effect op arbeidsparticipatie. Als uitkomst van dit onderzoek zijn een aantal aanbevelingen gedaan. Een deel van deze aanbevelingen leiden tot een herijking van het beleid rondom SROI, een aantal andere aanbevelingen worden meegenomen in de aanpassing van de uitvoering van het SROI beleid, deze zullen ook worden opgenomen in het actieplan Maatschappelijk Verantwoord Inkopen (MVI).

Beleidsdoel

SROI is een instrument waarbij ondernemers verplicht worden een deel van de door de gemeente aan hen gegunde opdracht in de samenleving te herinvesteren, bijvoorbeeld door het in dienst nemen of het aanbieden van stage- of leerwerktrajecten aan mensen met een Participatiewet-uitkering. Op deze manier draagt SROI bij aan de lokale of regionale werkgelegenheid en is het tevens een vorm van Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen (MVO).

Het doel van het SROI beleid is om SROI als instrument succesvol in te kunnen zetten om de participatie van mensen met een uitkering te verhogen en de uitstroom uit de uitkering naar werk te bevorderen. Hiervoor werken de vakafdeling die de inkoop doet, de afdeling JZI als adviseur en het Werkgeversservicepunt¹ als uitvoerder nauw samen. Door een jaarlijks een inschatting te maken van het aantal te verwachten aanbestedingen en de SROI verplichtingen die daar uit voortvloeien kan aan het eind van datzelfde jaar gerapporteerd worden of en op welke manier deze verplichtingen zijn nagekomen en welk effect het heeft op het uitkeringsbestand en het Buig-budget.

Herijking beleid

De punten waarop het SROI beleid van 2013 wordt herijkt worden hieronder benoemd:

De doelgroep

In 2013 was nog geen sprake van de Participatiewet, het beleid wordt hierop aangepast. Tot de SROI- doelgroep behoren nu bij de gemeente bekende werkeloos werkzoekenden, bij voorkeur met afstand tot de arbeidsmarkt, vanaf 18 jaar² waartoe onder meer behoren: kandidaten uit de Participatiewet, met en zonder arbeidsbeperking en SW-werknemers. Daarnaast vallen ook WIA- en Wajonggerechtigden, voortijdig schoolverlaters en WW-

¹ De naam van het Werkgeversservicepunt (WSP) kan nog veranderen, bedoeld wordt dan de afdeling binnen het Werkbedrijf die verantwoordelijk is voor de contacten met werkgevers op het gebied van de Participatiewet. .

² Leerlingen van de Pro/VSO scholen kunnen ook onder de 18 jaar zijn.

gerechtigden onder de doelgroep SROI. De Werkzoekende uit de doelgroep wordt ook wel Kandidaat genoemd en als hij eenmaal aan het werk is Werknemer. Gemeenten mogen opdrachtnemers nooit verplichten kandidaten uit het eigen gemeentelijke bestand in te zetten. Daardoor is het ook mogelijk dat kandidaten uit andere gemeenten op de opdracht worden ingezet.

Drempelbedragen en loonsom

In het beleid van 2013 werd een concreet drempelbedrag genoemd waarbij een SROI verplichting wordt opgenomen. Aangezien concrete bedragen aangepast worden, bijvoorbeeld door veranderende wetgeving rondom aanbestedingen of door inflatie, wordt er voor gekozen bij Diensten en Leveringen het drempelbedrag te stellen op de Europese aanbestedingsgrens, welk concreet bedrag dat op dat moment ook is. Bij Werken ligt de Europese aanbestedingsgrens boven de €5 miljoen. Als ook hier de Europese grens wordt gesteld, dan worden teveel aanbestedingen gemist waarop SROI goed toepasbaar is. Daarom stellen we het drempelbedrag bij Werken op €500.000.

Daarnaast werd in het beleid van 2013 het totale bedrag van de aanbesteding gehanteerd als waarover de 2% of 5% gold voor de SROI verplichting. Echter in de praktijk bleek dit niet altijd uitvoerbaar. Denk hierbij aan de levering van speeltoestellen. Het aanbestedingsbedrag kan erg hoog zijn, maar rondom deze levering vindt weinig arbeid plaats en daarmee is het moeilijk invulling aan de SROI verplichting te geven. In navolging van de adviezen van de commissie van aanbestedingsexperts wordt daarom het volgende aangepast: de SROI verplichting wordt opgelegd op een percentage van de **loonsom** van de aanneemsom. Hierdoor ontstaat in sommige gevallen ook de mogelijkheid dat een aanbesteding vanwege zijn karakter minder geschikt is om SROI toe te passen, bijvoorbeeld als de arbeidscomponent maar een klein onderdeel is van de aanbesteding. SROI is maatwerk en dus wordt er aan de uitvoering gevraagd om verschillende mogelijkheden te bieden om ook in zo'n geval invulling te geven aan de SROI verplichting, zoals het aanbieden van een training door de opdrachtnemer of het storten van een bedrag in het SROI fonds.

Monitoring en evaluatie

Een van de belangrijkste aanbevelingen van de Rekenkamercommissie is om sterker in te zetten op monitoring en terugkoppeling van de effectiviteit van de inzet en uitvoering van het SROI beleid. De afdeling MO geeft de kaders voor het SROI beleid en legt de uitvoering hiervan neer bij het in januari 2018 op te richten Werkbedrijf en het Werkgeversservicepunt dat daar onderdeel van is. In overleg met de afdeling JZI zal jaarlijks op basis van het aantal bij de afdeling JZO bekende aanbestedingen een ambitie worden neergelegd op het gebied van SROI. Aan het WSP is het om, in samenwerking met de inkopende afdelingen, uitwerking te geven aan deze ambitie en hierover jaarlijks in de rapportage van het Werkbedrijf binnen de P&C cyclus rapporteren. Hierin wordt dan beschreven op welke manier SROI het afgelopen jaar is uitgevoerd en welke effecten het beleid heeft op onder andere het uitkeringsbestand en het Buig-budget en op welke manier de gelden uit het SROI fonds zijn ingezet.

Aanpassingen uitvoering

De herijking van het beleid heeft, natuurlijk, ook een aantal gevolgen voor de uitvoering. De actiepunten voor de uitvoering worden opgenomen in het Actieplan MVI dat voortvloeit uit het Manifest MVI. Naast Duurzaamheid is SROI één van de pijlers van Maatschappelijk Verantwoord Inkopen is.

Hieronder wordt in het kort wel weergegeven welke aanpassingen het betreft:

Waardebepaling

Voor de invulling van SROI wordt gekozen voor de bouwblokkenmethode. Als gevolg van de wijziging van de doelgroep moeten ook de bouwblokken worden aangepast naar de nieuwe doelgroep. Daarnaast hanteerde Alphen aan den Rijn een andere, minder uitgebreide, methode dan de haar omringende gemeenten. Daarnaast waren er verschillen in de bedragen die per doelgroep werden toegekend. Dit moment van aanpassing wordt daarom gebruikt om de bouwblokkenmethode met die gemeenten gelijk te trekken zodat het voor de opdrachtnemer overzichtelijker wordt en hij niet in iedere gemeente met een andere opbouw van de bouwblokken te maken heeft. Het nieuwe bouwblokkenmodel is opgenomen als bijlage 1.

SROI fonds

Door de aanpassing in het beleid om de SROI verplichting op te leggen op de *loonsom* van de aanneemsom zal inzet van een kandidaat op de opdracht niet altijd mogelijk zijn. In overleg met het Werkgeversservicepunt Rijnstreek (WSP) wordt de Opdrachtnemer in zo een geval verzocht over te gaan tot afkoop van de Social Return verplichting. De opdrachtnemer stort dan een bedrag ter waarde van minimaal 5% van de loonsom van de opdrachtwaarde bij Diensten en 2% van de loonsom van de opdrachtwaarde bij Werken van de gefactureerde opdrachtsom in het Social Return fonds van de gemeente. Dit fonds wordt vervolgens door de gemeente, in overleg met de Opdrachtnemer, ingezet voor de training en opleiding van kandidaten met een afstand tot de arbeidsmarkt. Op die manier draagt de Opdrachtnemer alsnog bij aan het vergroten van de kansen op arbeidsmarkt voor de doelgroep. Het SROI fonds valt vanaf 2018 onder de begroting van het nog op te richten Werkbedrijf³. De budgethouder van het Werkbedrijf krijgt het mandaat om gelden uit het SROI fonds in te zetten voor re-integratie activiteiten die er aan bijdragen kandidaten richting werk te ontwikkelen.

Inzet dedicated SROI medewerker

Om het SROI beleid succesvol uitvoering te geven en de aanbevelingen van de Rekenkamercommissie vorm te kunnen geven is het belangrijk om binnen het WSP een medewerker aan te wijzen die zich volledig bezig houdt met SROI. Deze medewerker is de contactpersoon voor de aanbestedende afdeling, maar ook voor de Opdrachtnemer. Ook zal deze medewerker verantwoordelijk zijn voor het bijhouden van de inzet op SROI en de effecten van het beleid op de arbeidsparticipatie. Binnen het Werkbedrijf zal hiervoor een medewerker op het WSP worden ingezet.

³ De naam van het Werkbedrijf kan nog veranderen, bedoeld wordt dan de afdeling van de gemeente die verantwoordelijk is voor de re-integratie van kandidaten met een afstand tot de arbeidsmarkt.

Financiële gevolgen herijking beleid en uitvoering

De herijking van het beleid SROI vraagt geen financiële investering. Wanneer goed uitgevoerd kan het wel een besparing van het BUIG budget opleveren en extra ruimte in het Participatiebudget. Het eerste is mogelijk doordat kandidaten met een uitkering via SROI aan het werk komen en daardoor geen of minder uitkering ontvangen. Extra ruimte in het Participatiebudget kan worden gecreëerd wanneer opdrachtnemers hun SROI verplichting afkopen door te storten in het SROI fonds. Het geld uit dit fonds kan vervolgens ingezet worden voor training en opleiding voor kandidaten van re-integratie, kosten die anders gemaakt zouden worden vanuit het Participatiebudget.

Het is goed om hier nogmaals te vermelden dat de SROI verplichting van opdrachtnemers op geen enkele manier kosten voor de gemeente kan betekenen. Wanneer een opdrachtnemer bijvoorbeeld vraagt om meer geschoolde kandidaten voor de inzet op zijn SROI verplichting dan is de opdrachtnemer ook zelf financieel verantwoordelijk voor eventuele kosten die voortvloeien uit de scholing van deze kandidaten. Het is ten slotte zijn verplichting.

Bijlage 1

Bouwblokkenmodel

Werkzoekende / leerling	Bijzonderheden	Waarde op jaarbasis*
Geen uitkering	Zonder arbeidsbeperking	€ 5.000
Geen uitkering	Met arbeidsbeperking	€ 10.000
Leerling/student MBO BBL niveau 1&2	In dienst name	€ 25.000**
Afgestudeerde Entree opleiding	In dienst name	€ 25.000
Leerling/student stage PrO/VSO	In dienst name na uitstroom	€ 25.000
WW	Uitkeringsduur niet van belang	€ 10.000
WIA	Uitkeringsduur niet van belang	€ 20.000
Wajong	Uitkeringsduur niet van belang	€ 25.000
Participatiewet	Zonder arbeidsbeperking en <2 jaar uitkering	€ 25.000
Participatiewet	Zonder arbeidsbeperking en > 2 jaar uitkering	€ 30.000
Participatiewet	Met arbeidsbeperking, vastgesteld door UWV (garantiebaan /doelgroepregister /banenafpraak)	€ 50.000
WSW	WSW dienstverband	€ 50.000
Maatschappelijke activiteit	Maatwerk	€ 1.000***
Voor werkzoekenden van 55+ geldt een extra waarde van € 10.000 op jaarbasis.		
Bij dienstverlening of productie door een SW-bedrijf geldt de waarde van de betaalde rekeningen.		

*op basis van 36 uur **PrO/VSO: indienstname na stage voor minimaal 6 maanden: bonus €10.000 extra. *** maximaal per dag